

naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnogo universytetu imeni Ivana Ohienka, Vyp. XV. – Kamianets-Podilskyi, S. 164-167. 6) **Revutska, O. V.** (2003) Slovtvorcha robota yak zasib zbahachennia leksychnoho zapasu molodshykh shkoliariv iz tiazhkomy vadamy movlennia (TVM): Avtoref. dys. kand. ped. nauk. – K., 20 s. 7) **Sobotovych, Y. F.** (2005) Formuvannia semantychnoi struktury slova u ditei z vadamy movlennievoho rozvytku / Teoriia i praktyka suchasnoi lohopedii: Zbirnyk naukovykh prats: Vyp.2. – K.: Aktualna osvita, S.3-7. 8) **Cherednichenko, N.V.** (2017) Pochatkovyi kurs navchannia ukraïnskoi movy molodshykh shkoliariv iz tiazhkomy porushenniamy movlennia (TPM). – Kyiv : NPU imeni M. P. Drahomanova, 205 s.

Стаття подана до друку 01.05.2023 р.

УДК 376.011.3-051-056.264:373.056.2

DOI 10.32626/2413-2578.2023-21.52-61

ГРИНЬКОВА Н.

nadiia.hrynkova@rshu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-6906-3542>

ЛІСОВА Л.

ruzhitska1605@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-3758-0294>

ОПАЛЮК О.

sedoy74@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-5956-0163>

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНО- РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ

Відомості про авторів. **ГРИНЬКОВА Надія**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету, Україна. E-mail: nadiia.hrynkova@rshu.edu.ua; **ЛІСОВА Людмила**, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри логопедії та спеціальних методик факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Україна. E-mail: ruzhitska1605@ukr.net; **ОПАЛЮК Олег**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психолого-медико-педагогічних основ корекційної роботи факультету спеціальної освіти, психології і соціальної

роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Україна. E-mail: sedoy74@ukr.net

Contact: HRYNKOVA Nadiia, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Education, Rivne State University for the Humanities, Ukraine. E-mail: nadiia.hrynkova@rshu.edu.ua; **LISOVA Lyudmila**, Ph.D. of pedagogy, Senior Lecturer of the Department of therapy and special methods of Faculty of Special Education, Psychology and Social Work, Ivan Ogienko Kamyanskyi-Podilsky National University, Ukraine. E-mail: ruzhitska1605@ukr.net; **OPALYUK Oleh**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Psychological, Medical and Pedagogical Fundamentals of Correctional Work, Faculty of Special Education, Psychology and Social Work, Ivan Ogienko Kamyanskyi-Podilsky National University, Ukraine. E-mail: sedoy74@ukr.net

Відомості про наявність друкованих статей на дану тематику. Лісова Л.І., Опалюк О.М., Глоба О.П. До питання про роботу логопеда в умовах інклюзивного навчального простору. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць*: вип. 18 за ред. М.К. Шеремет Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. С.97-111. **Гринькова Н. М.** Науково-теоретичні засади логопедичної роботи в умовах інклюзивно-ресурсного центру. *Корекційна педагогіка і психологія*. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка / за ред. Н.С. Гаврилової. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О. В., 2021. Вип. 12. С. 88-93.

Гринькова Н., Лісова Л., Опалюк О. Сучасні проблеми організації роботи вчителя-логопеда в умовах інклюзивно-ресурсного центру. У даній статті виокремлені та проаналізовані сучасні проблеми організації роботи вчителя-логопеда, який працює в інклюзивно-ресурсному центрі: недостатнє матеріально-технічне забезпечення кабінету для надання психолого-педагогічної допомоги дітям, які мають порушення мовлення; удосконалення та унормування роботи вчителя-логопеда в умовах онлайн режиму; надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами із сімей, які є біженцями, або тимчасово внутрішньо переміщеними особами та ін. На підставі результатів проведеного опитування серед вчителів-логопедів (фахівців) інклюзивно-ресурсних центрів, у якому взяли участь 30 респондентів. Зміст питань анкети передбачав виявлення актуальних проблем, які пов'язані із організацією логопедичної роботи в інклюзивно-ресурсних центрів і шляхів їх вирішення. Анкета вміщена у Google формі, у якій проводилося опитування учителів-логопедів, які працюють в інклюзивно-ресурсних

центрах та ознайомлення із досвідом роботи учителя-логопеда в цій установі також визначено ряд факторів, які стоять на заваді його ефективної роботи.

За результатами проведеної роботи нами встановлено, що діяльність сучасних інклюзивно-ресурсних центрів обмежується низкою проблем, які пов'язані з організацією роботи самої установи та фахівця (учителя-логопеда), а також із державною політикою та ставленням суспільства до потреб дітей із особливими освітніми потребами та їхніх батьків. Проведене опитування, а також спостереження за роботою учителя-логопеда в цих установах дає підстави для висновку, що проблеми, які стоять на заваді його ефективної роботи пов'язані із низкою факторів: особистим ставленням до роботи і відповідальністю щодо виконання професійних обов'язків; діяльністю самої установи, наявністю необхідного матеріально-технічного забезпечення, введенням банку даних дітей з особливими освітніми потребами; державним регламентуванням і підтримкою діяльності інклюзивно-ресурсних центрів, відтак забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на здобуття якісної освіти, а також ставлення суспільства до таких дітей.

Ключові слова: діти з особливими освітніми потребами; інклюзивно-ресурсний центр; логопед; порушення мовлення.

Grynkova N., Lisova L., Opaliuk O. Contemporary problems of organizing the work of a speech therapist in the conditions of an inclusive resource center. This article highlights and analyzes modern problems of organizing the work of a speech therapist who works in an inclusive resource center: insufficient material and technical support of the office for providing psychological and pedagogical assistance to children with speech disorders; improving and standardizing the work of a speech therapist in the online mode; provision of psychological-pedagogical and correctional-developmental services to children with special educational needs from families who are refugees or temporarily internally displaced persons, etc. Based on the results of a survey conducted among speech therapist teachers (specialists) of inclusive resource centers, in which 30 respondents took part. The content of the questions in the questionnaire provided for the identification of current problems related to the organization of speech therapy work in inclusive resource centers and ways to solve them. The questionnaire is included in the Google form, in which a survey of speech therapists working in inclusive resource centers was carried out and familiarization with the work experience of a speech therapist in this institution was also identified a number of factors that stand in the way of his effective work.

The analysis of the answers gives grounds for the conclusion that the modern system of inclusive education partially meets the needs of children with speech disorders, as 93% of the surveyed speech therapists believe so, 7% are convinced that it does not. According to experts, the organizational and methodical direction

of work needs improvement the most (33%), consultative and educational (27%), correctional and developmental (23) less, and the least number of respondents chose the diagnostic direction of work as the one that needs improvement.

Based on the results of our work, we found that the activity of modern inclusive resource centers is limited by a number of problems related to the organization of the work of the institution itself and the specialist (teacher-speech therapist), as well as the state policy and society's attitude to the needs of children with special educational needs and their parents. The conducted survey, as well as observation of the work of a speech therapist in these institutions, gives grounds for the conclusion that the problems that stand in the way of his effective work are related to a number of factors: personal attitude to work and responsibility for the performance of professional duties; the activities of the institution itself, the availability of the necessary material and technical support, the introduction of a data bank of children with special educational needs; state regulation and support for the activities of inclusive resource centers, thereby ensuring the right of children with special educational needs to receive quality education, as well as society's attitude towards such children.

Key words: children with special educational needs; inclusive resource center; speech therapist; speech disorder

Постановка проблеми. Система освітніх України за останні роки зазнала суттєвих змін, що, насамперед, передбачає введення інклюзивного навчання з метою задоволення прав дітей із особливими освітніми потребами (надалі ООП) на здобуття якісної освіти, число яких, на превеликий жаль, неупинно зростає. Це явище, на нашу думку, обумовлене низкою біологічних та соціальних факторів, а також погіршенням економічних, політичних та екологічних умов. Події сьогодення, які пов'язані із війною в Україні породили невтішну тенденцію зростання числа дітей, які потребують психолого-педагогічної та корекційної допомоги.

Таким чином, актуальним наразі є відкриття інклюзивних установ для здійснення комплексної діагностики розвитку дитини та надання необхідної допомоги у навчанні, вихованні, відтак, входження у суспільство та ведення активної життєдіяльності дітьми з ООП та інвалідністю. Такими установами є інклюзивно-ресурсні центри (надалі ІРЦ), створення яких, на базі реорганізованих психолого-медико-педагогічних консультацій, було ініційовано Кабінетом Міністрів України відповідною постановою № 545 від 12 липня 2017 року. З того часу створено цілу мережу інклюзивно-ресурсних центрів по всій Україні. Зважаючи на характеристику дітей з ООП зазначимо, що всі вони відзначаються наявністю певного типу мовленнєвого порушення, а, отже, здійснення логопедичної діагностики та надання логопедичних корекційних послуг є одним із важливих завдань

ІРЦ. Таким чином, дослідження сучасних проблем логопедичної роботи в умовах сучасних інклюзивних центрів є актуальним і необхідним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проведений аналіз наукових джерел засвідчив різноаспектність досліджень актуалізованої проблеми, наявність публікацій як теоретичного, так і практичного змісту. Зокрема, Л. Лісова, І. Малишевська, С. Миронова, О. Таранченко, З. Шевців, Г. Якимчук та ін. розкрили теоретичні засади функціонування інклюзивного освітнього середовища. Питання створення умов для здобуття освіти і соціальної та побутової адаптації дітей з ООП розкрито у працях А. Ангелової, В. Засенка, Н. Івашури, Л. Прохоренко, Н. Примака, Н. Сидоренко та ін. [4; 5; 6].

Технологічний аспект організації інклюзивної освіти розкрили А. Гета, В. Заїка, В. Коваленко та ін. [7; 8; 11].

О. Гаврилов, Н. Гаврилова, О. Глоба, В. Левицький та ін. представили теоретичні підходи до гендерного аспекту виховного процесу в контексті спеціальної освіти [1; 5].

ІРЦ як установи стали предметом дослідження А. Колупаєвої, Т. Каменчук, М. Порошенко, Л. Прохоренко, М. Ярощук та ін. [3; 4; 8].

Організаційно-методичні аспекти діяльності логопеда представили Ю. Бойчук, Н. Ващук, Н. Гаврилова, Н. Жукова, Т. Ілляшенко, С. Мартинець, О. Мілевська, Е. Мастюкова, Н. Обухівська, Ю. Рібцун, О. Ткач, Л. Федієнко та ін. [1; 2; 7; 11].

Інноваційні технології в діяльності ІРЦ запропоновані Н. Обухівською, Т. Ілляшенко та ін. [7].

Професійна компетентність і організаційні засади діяльності учителя-логопеда висвітлена у працях І. Малишевської, І. Мартиненко, Л. Перцевої, Ю. Пінчук, Ю. Рібцун, Л. Стахової та ін. [2; 4; 7; 11].

Мета нашого дослідження є виокремлення та аналіз сучасних проблем діяльності учителя-логопеда в умовах інклюзивно-ресурсного центру.

Виклад основного матеріалу. З метою визначення сучасних проблем організації роботи в умовах ІРЦ нами було проведено опитування серед вчителів-логопедів (фахівців) ІРЦ, у якому взяли участь 30 респондентів. Зміст питань анкети передбачав виявлення актуальних проблем, які пов'язані із організацією логопедичної роботи в ІРЦ і шляхів їх вирішення. Анкета вміщена у Google формі, у якій проводилося опитування учителів-логопедів, які працюють в ІРЦ, представлена за наступним посиланням https://docs.google.com/forms/d/10VTL3c99nxWOiQ_Toma3u-_nUf7TAXgRPrAdlgtIYTY/edit

Аналіз відповідей дає підстави для висновку, що сучасна система інклюзивної освіти задовольняє потреби дітей з мовленнєвими порушеннями частково, оскільки так вважає 93% опитаних учителів-

логопедів, 7% переконані, що не задовольняє. На думку фахівців потребують удосконалення найбільше організаційно-методичний напрям роботи (33%), менше консультативно-просвітницький (27%), корекційно-розвитковий (23%), найменше респондентів обрали діагностичний напрям роботи, як такий, що потребує вдосконалення.

Серед проблем, які утруднюють діяльність учителя-логопеда в умовах інклюзивно-ресурсного центру усі опитані фахівці обрали недостатнє матеріально-технічне забезпечення кабінету для надання психолого-педагогічної допомоги дітям, які мають порушення мовлення (100%), дистанційний режим роботи – 93%, відповідь «кадрове забезпечення ІРЦ кваліфікованими спеціалістами» обрали 40% респондентів. Серед «іншого» опитані зазначили: «труднощі із доїздом дітей-інвалідів у приміщення ІРЦ та фахівців (консультантів) до віддалених сіл, де проживають діти, які не можуть самостійно пересуватися». Зазначимо, що відповідь на це і наступні питання анкети передбачає вибір одного чи декількох із запропонованих варіантів, або написання власної відповіді.

На питання запропонованої нами анкети у контексті нашого дослідження «Що потрібно для покращення матеріально-технічного обладнання кабінету логопеда Вашого інклюзивно-ресурсного центру?» опитані найбільше потребують комплектів логопедичних інструментів для постановки звуків (93%), дидактичний матеріал з розвитку мовлення необхідний для 50% респондентів, комп'ютерна техніка і спеціалізовані комп'ютерні програми обрали 40% учителів-логопедів, найменше (33%) потребують меблів (у тому числі спеціального устаткування для логопедичної роботи, наприклад, логопедичні дзеркала).

Аналіз відповідей на питання «Якими програмами та ресурсами Ви користуєтеся при організації роботи в дистанційному режимі?» засвідчив, що найбільшу популярність для роботи в онлайн режимі має телефон (100%), Viber група (100%), програмою GoogleMeet для проведення відеоконференції користується 83% респондентів, Zoom– 17%, менше використовується електронна пошта (27%) і Skipe (7%).

Як зазначалося раніше однією із важливих проблем організації роботи вчителя-логопеда (фахівця) в інклюзивно-ресурсному центрі є надання корекційно-розвиткових, психолого-педагогічних послуг в умовах сьогодення, коли спочатку внаслідок карантину через епідемію і поширення COVID-19, а наразі через війну, яка розпочалася 24 лютого 2022 року через російську агресію і напад на територію нашої держави, доводиться працювати в дистанційному режимі. З огляду на це, а також результати проведеного опитування одним із нагальних питань є удосконалення та унормування роботи вчителя-логопеда в умовах онлайн режиму.

Зазначимо, що ІРЦ під час карантину у своїй роботі послуговується рекомендаціями Міністерство освіти і науки України, які викладено у листі МОН до керівників департаментів та управлінь освіти і науки. У цьому

документі зроблено наголос на тому, що згідно наказу про роботу установи під час карантину, який мають видати керівники, запроваджується: гнучкий режим організації роботи усіх фахівців, затверджуються заходи щодо виконання працівниками організаційно-педагогічної, інформаційно-методичної та консультативної роботи (наприклад, підготовка і проведення онлайн семінарів, вебінарів тощо); не здійснюється комплексне оцінювання з метою визначення особливих освітніх потреб дитини. Також зазначено, що фахівці ІРЦ повинні надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові, інформаційно-консультативні та інші послуги у дистанційному режимі із застосуванням телефону, або онлайн-засобів (Viber група, електронна пошта, Skipe, Zoom, GoogleMeet та інші) [10].

Аналіз досвіду роботи Комунальної установи «Клеванський інклюзивно-ресурсний центр» засвідчив, що у ньому налагоджена система дистанційної роботи учителя-логопеда та інших фахівців під керівництвом директорки Надії Шагай. Так, кожним фахівцем, у тому числі учителем-логопедом, укладено і затверджено план дистанційної роботи на відповідний період, який передбачає:

- підготовку та розміщення інформаційних повідомлень, методичних матеріалів для батьків у групі Viber «Батьки ІРЦ»;
- проведення онлайн консультацій вчителям, які працюють в системі інклюзивної освіти та батькам дітей з особливими освітніми потребами;
- проведення психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять з дітьми, які стоять на обліку в ІРЦ згідно затвердженого графіку;
- підвищення рівня своєї професійної компетентності (навчання на платформах «EDERA», «Prometheus», «Всеосвіта», «На урок»);
- участь у вебінарах, семінарах, круглих столах, нарадах, засіданнях фахівців ІРЦ в онлайн режимі;
- створення та систематичне оновлення «Банку ресурсних матеріалів» для фахівців, вчителів, батьків дітей з особливими освітніми потребами, які знаходяться на обліку в ІРЦ; у Банку, який розміщено на Google диску та на сайті установи вміщено рекомендації, поради, корекційно-розвиткові завдання, вправи, відеоматеріали, посібники, підручники, презентації тощо.
- здійснення в режимі онлайн просвітницької діяльності шляхом створення і ведення фотогалереї, підбірки відповідних матеріалів про потреби, особливості та допомогу дітям з особливими освітніми потребами та розміщення цієї інформації на сайті, соціальних мережах (наприклад Facebook), інформаційних сторінках сайту відділу освіти тощо.

Окрім того, важливим питанням, яке наразі потребує вирішення, є надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з ООП (у тому числі з інвалідністю) із сімей, які є біженцями, або тимчасово внутрішньо переміщеними особами. Проблеми, насамперед, пов'язані із емоційно-психологічним станом дітей та їхніх батьків через пережиті події,

втратаю необхідних документів, що урахується при наданні консультацій та відповідних послуг фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів. З такими категоріями дітей та їхніми батьками фахівці працюють у змішаному режимі (очно-дистанційному) при дотриманні усіх необхідних заходів безпеки, які пов'язані із сигналами оповіщення про наявність загрози чи повітряної тривоги.

Висновки. Отож, діяльність сучасних інклюзивно-ресурсних центрів обмежується низкою проблем, які пов'язані з організацією роботи самої установи та фахівця (учителя-логопеда), а також із державною політикою та ставленням суспільства до потреб дітей із особливими освітніми потребами та їхніх батьків. Проведене опитування, а також спостереження за роботою учителя-логопеда в цих установах дає підстави для висновку, що проблеми, які стоять на заваді його ефективної роботи пов'язані із низкою факторів:

- особистим ставленням до роботи і відповідальністю щодо виконання професійних обов'язків;
- діяльністю самої установи, наявністю необхідного матеріально-технічного забезпечення, введенням банку даних дітей з ООП;
- державним регламентуванням і підтримкою діяльності ІРЦ, відтак забезпечення права дітей з ООП на здобуття якісної освіти, а також ставлення суспільства до таких дітей.

Бібліографія

1. **Гаврилов О. В., Левицький В. Е., Гаврилова Н. С.** Теоретичні підходи до гендерного аспекту виховного процесу в контексті спеціальної освіти. *Корекційна педагогіка* Науковий часопис, 2021. Випуск 41. С.5–12.
2. **Гринькова Н. М.** Науково-теоретичні засади логопедичної роботи в умовах інклюзивно-ресурсного центру. *Корекційна педагогіка і психологія*. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка / за ред. Н.С. Гаврилової. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О. В., 2021. Вип. 12. С. 88-93.
3. **Каменщук Т. Д.** Інклюзивно-ресурсні центри в контексті співпраці із закладами освіти. *Scientific Collection «Inter Conf», (78)*: with the Proceedings of the 1 International Scientific and Practical Conference «Scientific Goals and Purposes in XXI Century» (Seattle, USA, October 7–8, 2021). Seattle, USA: Pro Quest LLC, 2021. 480 p. С. 77-82. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/15070/13693> (дата звернення: 15.12.2021).
4. **Колупаєва А. А., Таранченко О. М.** Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків: Ранок, 2019. 304.
5. **Лісова Л. І., Опалюк О. М., Глоба О. П.** До питання про роботу логопеда в умовах інклюзивного навчального простору. *Актуальні питання корекційної освіти* (педагогічні науки). Випуск №18 (2021) URL: <https://aqce.com.ua/vipusk-n18-2021/lisova-li-opaljuk-om-globa-op-do-pitannja-pro-robotu-logopeda-v-umovah->

[inkluzivnogo-navchalnogo-prostoru.html](#) (дата звернення: 27.12.2021). **6. Миронова С. П.** Педагогіка інклюзивної освіти: навч.-метод. посібник Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. 2016. 164 с. **7. Обухівська А. Г., Ілляшенко Т. Д., Якимчук Г. В.** Інклюзивна освіта дітей з особливими освітніми потребами в Україні: здобутки, втрати, перспективи. *Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат*: матеріали I Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 8 квітня 2021 р.). Тернопіль: ТНПУ, 2021. С. 135–141. **8. Порошенко М. А.** Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ Агенство «Україна», 2019. 300 с. **9. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр:** Постанова Кабінету Міністрів України № 545 від 12 липня 2017 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>. **10. Про організаційні засади роботи інклюзивно-ресурсних центрів в умовах карантину:** Лист Міністерства освіти і науки № 1/9-185 від 03.04.20 року URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/72746/. **11. Рібцун Ю. В.** Науково-теоретичні аспекти професійної діяльності вчителя-логопеда. *Логопед.* 2012. № 1 (13) січень. С. 2–7.

References

1. Gavrilov O. V., Levitskiy V. E, Gavrilova N. S. Teoretichni piddhodi do gendernogo aspektu viovhnogo protsesu v konteksti spetsialnoyi osviti. *Korektsiyna pedagogika Naukoviy chasopis*, 2021. Vipusk 41. S.5–12. **2. Grinkova N. M.** Naukovo-teoretichni zasady logopedichnoyi roboti v umovah Inklyuzivno-resursnogo tsentru. *Korektsiyna pedagogika I psihologiya. Visnik Kam'yanets-Podil'skogo natsionalnogo unversitetu Im. Ivana Ogiienka / za red. N.S. Gavrilovo Yi. Kam'yanets-Podil'skiy: Vidavets Kovalchuk O. V., 2021. Vip. 12. S. 88-93. **3. Kamenschuk T. D.** Inklyuzivno-resursni tsentri v konteksti spivpratsi Iz zakladami osviti. *Scientific Collection «Inter Conf», (78) : with the Proceedings of the 1 International Scientific and Practical Conference «Scientific Goals and Purposes in XXI Century» (Seattle, USA, October 7–8, 2021). Seattle, USA: Pro Quest LLC, 2021. 480 p. S. 77–82.* URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/15070/13693> (data zvernennya: 15.12.2021). **4. KolupaEva A. A., Taranchenko O. M.** Navchannya dlitey z osoblivimi osvitnimi potrebami v Inklyuzivnomu sereдовischI: navchalno-metodichniy posibnik. Harkiv: Ranok, 2019. 304. **5. Lisova L. I., Opalyuk O. M., Globa O. P.** Do pitannya pro robotu logopeda v umovah Inklyuzivnogo navchalnogo prostoru. Aktualni pitannya korektsiynoyi osviti (pedagogichni nauki). Vipusk #18 (2021) URL: <https://aqce.com.ua/vipusk-n18-2021/lisova-li-opaljuk-om-globa-op-do-pitannja-pro-robotu-logopeda-v-umovah-inkluzivnogo-navchalnogo-prostoru.html>(data zvernennya: 27.12.2021). **6. Mironova S. P.** Pedagogika Inklyuzivnoyi osviti: navch.-metod. posibnik Kam'yanets-Podil'skiy: Kam'yanets-Podil'skiy natsionalniy unversitet Imeni Ivana Ogiienka. 2016.*

164 s. **7. Obuhivska A. G., Ilyashenko T. D., Yakimchuk G. V.** Inklyuzivna osvIta dlTej z osoblivimi osvItnlmi potrebami v UkraYinI: zdobutki, vtrati, perspektivi. Inklyuzivna osvIta: Ideya, strategIya, rezultat: materIali I VseukraYinskoYi mIzhdistsiplInarnoYi naukovo-praktichnoYi konferentsIYi (m. TernopIl, 8 kvItnya 2021 r.). TernopIl: TNPU, 2021. S. 135–141. **8. Poroshenko M. A.** Inklyuzivna osvIta: navchalniy posIbnik. KiYiv: TOV Agenstvo «UkraYina», 2019. 300 s. **9. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro Inklyuzivno-resursniy tsentr:** Postanova KabInetu MInIstrIv UkraYini # 545 vId 12 lipnya 2017 roku URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-p#Text>. **10. Pro organIzatsIynI zasady roboti Inklyuzivno-resursnih tsentrIv v umovah karantinu:** List MInIsterstva osvIti I nauki # 1/9-185 vId 03.04.20 roku URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/72746/. **11. Rihtsun Yu. V.** Naukovo-teoretichnI aspekti profesIynoYi dIyalnostI vchitelya-logopeda. Logoped. 2012. # 1 (13) sIchen. S. 2–7.

Авторський внесок:

Н. Гринькова – 40%, Л. Лісова – 30%, О. Опалюк – 30%

Стаття подана до друку 10.05.2023 р.

УДК 376-056.264:316.6

DOI 10.32626/2413-2578.2023-21.61-74

О. КОНСТАНТИНІВ

konstantyniv15@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-0660-2657>

О. ТКАЧ

oxana77tkach@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-8387-8465>

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ КОМУНІКАТИВНОГО
ПАСПОРТУ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ
КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ДІТЕЙ З ТЯЖКИМИ
ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ**

Відомості про авторів: Оксана КОНСТАНТИНІВ, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри логопедії та спеціальних методик факультету спеціальної освіти, психології та соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. У колі наукових інтересів: науково-методологічні спекти організації